

CENTRUM BADANIA OPINII SPOŁECZNEJ

SEKRETARIAT 629 - 35 - 69, 628 - 37 - 04
ZESPÓŁ REALIZACJI
BADAŃ 621 - 07 - 57, 628 - 90 - 17
INTERNET: <http://www.cbos.pl>

UL. ŻURAWIA 4A, SKR. PT.24
00 - 503 W A R S Z A W A
TELEFAX 629 - 40 - 89
E-mail: sekretariat@cbos.pl

BS/195/99

◆ ŚWIAT W XX WIEKU - LUDZIE I WYDARZENIA
◆ CO ZŁEGO PRZYNIÓSŁ XX WIEK?

KOMUNIKAT Z BADAŃ

WARSZAWA, GRUDZIEŃ '99

PRZEDRUK MATERIAŁÓW CBOS W CAŁOŚCI LUB W CZĘŚCI ORAZ WYKORZYSTANIE DANYCH EMPIRYCZNYCH
JEST DOZWOLONE WYŁĄCZNIE Z PODANIEM ŹRÓDŁA

ŚWIAT W XX WIEKU - LUDZIE I WYDARZENIA

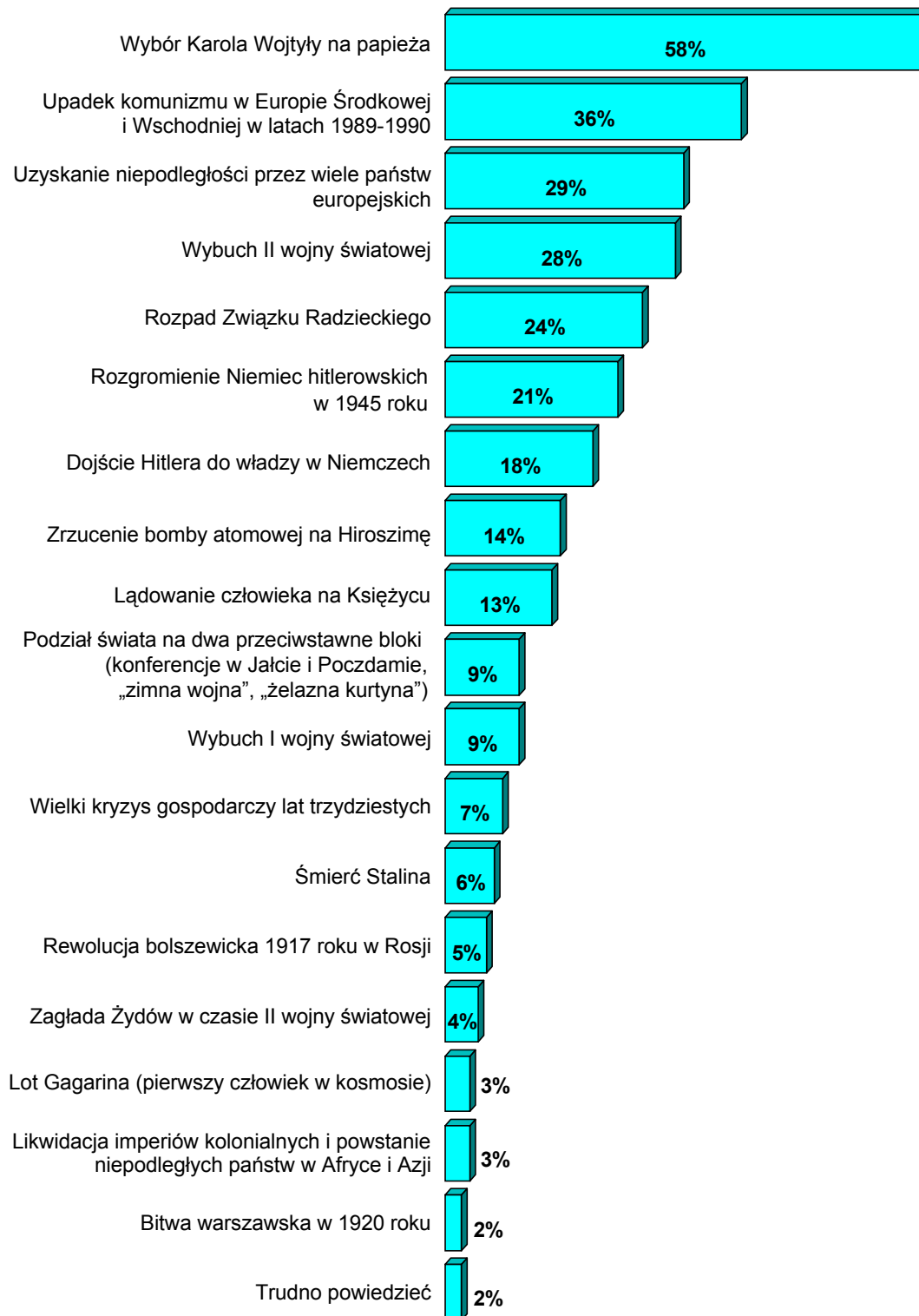
Historycy podsumowując kończące się stulecie zapewne długo będą się spierać o to, które wydarzenia były najważniejsze dla świata. Zwykłym ludziom trudniej jest to ocenić obiektywnie, z punktu widzenia globalnego procesu historycznego. Niemniej jednak interesujące jest poznanie subiektywnych, „niefachowych” opinii na temat znaczenia poszczególnych zdarzeń¹.

Większość Polaków uważa, że w XX wieku wydarzeniem najważniejszym dla świata był wybór Karola Wojtyły na papieża. Co do innych wydarzeń zdania są bardziej podzielone. Ponad jedna trzecia badanych wskazuje na upadek komunizmu w Europie Środkowej i Wschodniej, niewiele mniejsza grupa za najistotniejsze wydarzenie uznaje uzyskanie niepodległości przez wiele państw europejskich. Można by tu dopatrywać się swoistego „europocentryzmu”, jako że znaczenie podobnego procesu na innych kontynentach podkreśla tylko znikomy odsetek ankietowanych.

Warto zaznaczyć, że badani mają skłonność do wymieniania wydarzeń bliższych w czasie, kończących jakiś proces, niż tych, które go zapoczątkowały. Znacznie częściej wskazywany jest wybuch drugiej wojny światowej niż pierwszej, a upadek komunizmu w Europie i rozpad Związku Radzieckiego częściej niż rewolucja 1917 roku, która dała początek komunizmowi. Podobnie lądowanie na Księżycu uzyskało znacznie więcej wskazań niż lot Gagarina, który był pierwszym człowiekiem w kosmosie.

¹ Sondaż „Aktualne problemy i wydarzenia” (114) zrealizowany w dniach od 10 do 15 listopada ‘99 na liczącej 1089 osób reprezentatywnej próbie losowo-adresowej dorosłej ludności Polski.

RYS. 1. KTÓRE Z NASTĘPUJĄCYCH WYDARZEŃ - ZARÓWNO DOBRYCH, JAK I ZŁYCH - JAKIE MIAŁY MIEJSCE W XX WIEKU, BYŁY, PANA(I) ZDANIEM, NAJWAŻNIEJSZE DLA ŚWIATA?

Procenty nie sumują się do 100, ponieważ badani mogli wybrać z przedstawionej im listy trzy odpowiedzi.

Badanym przedstawiliśmy uporządkowaną alfabetycznie listę dwunastu osób - postaci absolutnie pierwszoplanowych, tak aby ich wpływ na wydarzenia na świecie mogli ocenić również ci, którzy nie mają przygotowania historycznego. Ankietowani wypowiedzieli się, czy - ich zdaniem - dana osoba wywarła pozytywny czy też negatywny wpływ na losy świata.

Tabela 1

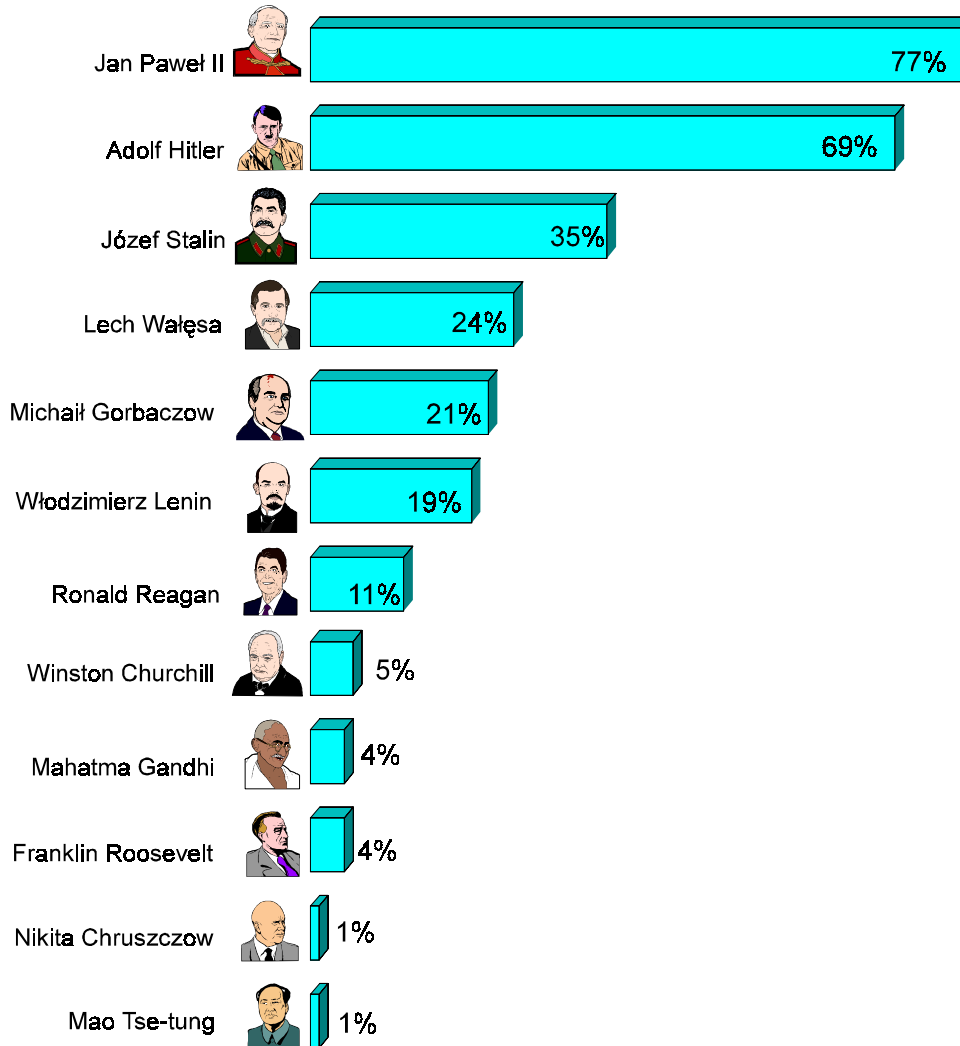
Jak by Pan(i) ocenił(a) wpływ następujących osób na wydarzenia na świecie w XX wieku?	Pozytywny	Częściowo pozytywny, częściowo negatywny	Negatywny	Nie wiem, kto to jest	Trudno powiedzieć
	w procentach				
Papież Jan Paweł II	96	3	0	0	1
Ronald Reagan	60	27	1	4	8
Michaił Gorbaczow	58	29	5	2	7
Mahatma Gandhi	44	10	2	29	15
Lech Wałęsa	41	42	12	0	5
Winston Churchill	38	28	7	13	14
Franklin Roosevelt	33	27	4	18	18
Włodzimierz Lenin	7	21	63	1	8
Nikita Chruszczow	2	19	44	17	18
Mao Tse-tung	2	6	50	26	16
Józef Stalin	1	5	90	1	3
Adolf Hitler	0	1	98	0	1

Następnie prosiliśmy respondentów o wybranie z tej samej listy trzech postaci, których wpływ na losy świata w XX wieku był największy.

Wyjątkową pozycję zajmuje papież Jan Paweł II. Ponad trzy czwarte badanych uważa, że jego wpływ na losy świata był największy, jednocześnie Polacy są wyjątkowo jednomyślni w pozytywnej ocenie wpływu Jana Pawła II na wydarzenia na świecie.

Bardzo ciekawe jest to, że kolejne dwa miejsca zajmują Adolf Hitler i Józef Stalin - powszechnie oceniani jednoznacznie negatywnie. Są to więc w opinii badanych najbardziej złowrogie postacie stulecia. Natomiast Franklin Roosevelt i Winston Churchill, których znaczenie polegało przede wszystkim na pokonaniu Hitlera, są postaciami bardziej kontrowersyjnymi i w pewnym stopniu zapomnianymi.

RYS. 2. WPLYW KTÓRYCH Z TYCH OSÓB NA LOSY ŚWIATA BYŁ NAJWIĘKSZY, NIEZALEŻNIE OD TEGO, CZY BYŁ TO WPLYW DOBRY CZY ZŁY?

Procenty nie sumują się do 100, ponieważ badani mogli wskazać trzy osoby.

Na czwartym i piątym miejscu sytuują się Lech Wałęsa i Michaił Gorbaczow, którzy - podobnie jak Ronald Reagan - postrzegani są zapewne przez pryzmat roli, jaką odegrali w upadku komunizmu. Warto zwrócić uwagę, że znacznie więcej badanych pozytywnie ocenia wpływ Reagana i Gorbaczowa niż Wałęsy na wydarzenia na świecie. Na postrzeganie byłego prezydenta RP niewątpliwie rzutowała ocena jego roli w polskiej polityce. Cóż, nikt nie jest prorokiem we własnym kraju.

CO ZŁEGO PRZYNIÓSŁ XX WIEK?

Polacy raczej pozytywnie oceniają kończące się stulecie. Tylko jedna piąta badanych uważa, że wiek XX przyniósł więcej złego niż dobrego. Za największe osiągnięcia tego stulecia uznawany jest, ogólnie biorąc, postęp w dziedzinie medycyny². Jakie są natomiast największe zagrożenia, plagi, nieszczęścia XX wieku? Zapytaliśmy o to w kolejnym sondażu³.

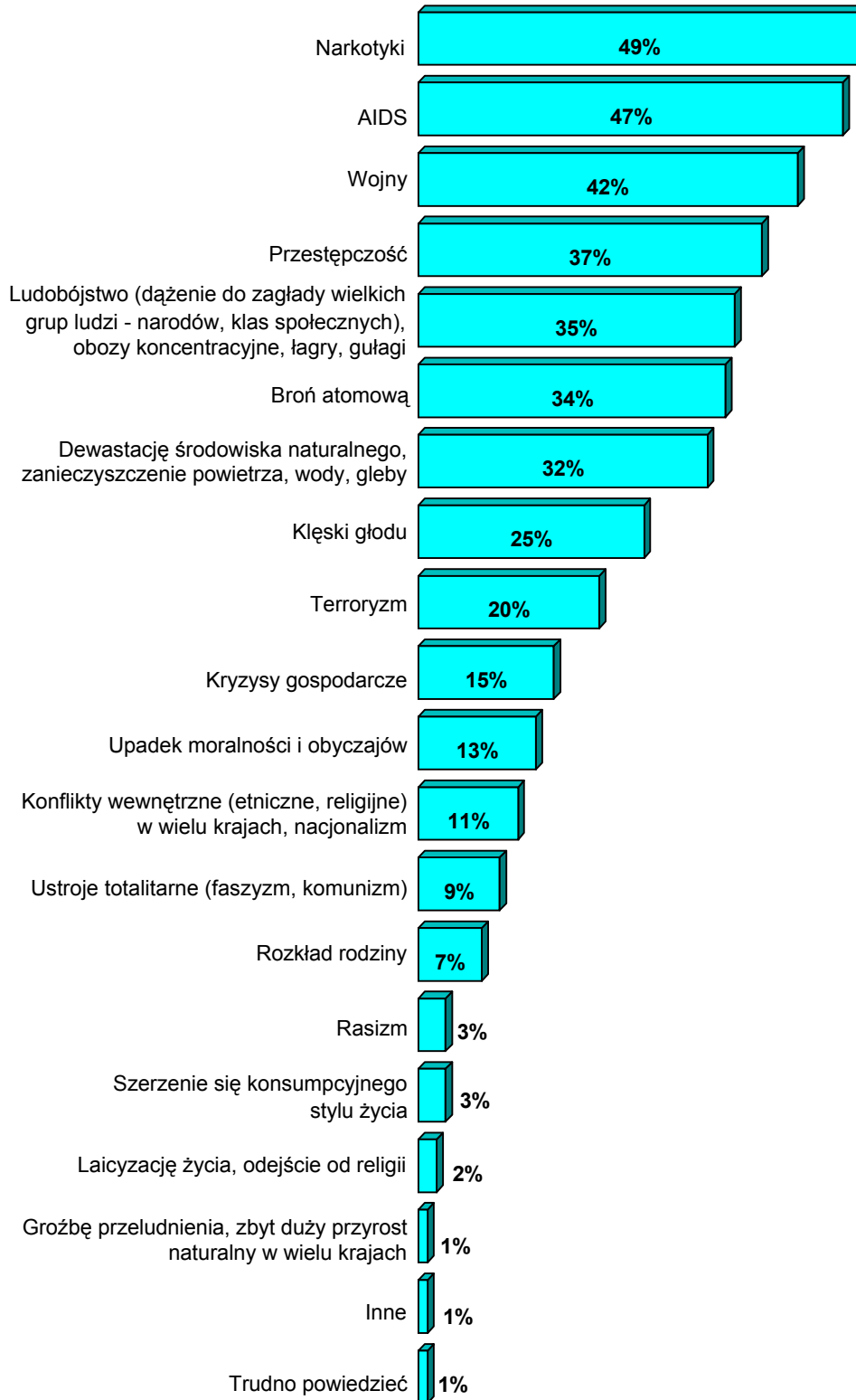
W opinii blisko połowy ankietowanych największymi plagami XX wieku są narkotyki i AIDS. Stosunkowo niewiele rzadziej wskazywano takie nieszczęścia, które przyniosło to stulecie, jak: wojny, przestępczość, ludobójstwo, broń atomowa i dewastacja środowiska naturalnego. W poglądach na ten temat badani, niezależnie od cech demograficznych czy społecznych, są na ogół zgodni. Jest jednak parę spraw, co do znaczenia których się różnią - zależnie od wykształcenia lub wieku. Szczegółowe dane zawiera tabela aneksowa. Warto jednak zwrócić uwagę na najbardziej charakterystyczne różnice w spojrzeniu na największe zagrożenia, jakie przyniosło kończące się stulecie.

Respondenci z wyższym wykształceniem zdecydowanie najczęściej sądzą, że największą plagą XX wieku jest dewastacja środowiska naturalnego. Zagrożenie to zalicza do trzech największych plag stulecia blisko dwie trzecie badanych z wyższym wykształceniem. Równocześnie jednak respondenci z tej grupy zdecydowanie rzadziej niż pozostali wymieniają przestępczość.

² Komunikat CBOS „Co dobrego przyniósł światu XX wiek?”, grudzień '99.

³ Sondaż „Aktualne problemy i wydarzenia” (115) zrealizowany w dniach 1-7 grudnia '99 na liczącej 1097 osób reprezentatywnej próbie losowo-adresowej dorosłej ludności Polski.

RYS. 4. WKRAČAMY W OSTATNI ROK XX WIEKU. JAKIE, PANA(I) ZDANIEM, NAJWIĘKSZE NIESZCZĘŚCIA, ZAGROŻENIA, PLAGI PRZYNIÓSŁ ŚWIATU XX WIEK?

Procenty nie sumują się do 100, ponieważ badani mogli wybrać z przedstawionej im listy trzy odpowiedzi.

Druga charakterystyczna różnica w postrzeganiu największych plag XX wieku wiąże się z częstością wskazywania w tym kontekście na wojny. Pokolenie, które doświadczyło okrucieństw wojny, stawia ją zdecydowanie na pierwszym miejscu - przed narkotykami i przestępczością. W dalszej kolejności w tej grupie wieku (powyżej 64 lat) wymieniane jest ludobójstwo i broń atomowa - również sprawy związane z II wojną światową. Natomiast na dalszych pozycjach sytuuje się AIDS i dewastacja środowiska naturalnego.

Opracował

Michał STRZESZEWSKI

A N E K S

Tabela 1. Które z następujących wydarzeń - zarówno dobrych, jak i złych - jakie miały miejsce w XX wieku, były, Pana(i) zdaniem, najważniejsze dla świata? 1 - Wielki kryzys gospodarczy lat trzydziestych; 2 - Uzyskanie niepodległości przez wiele państw europejskich; 3 - Ładowanie człowieka na Księżycu; 4 - Rozpad Związku Radzieckiego; 5 - Wybuch I wojny światowej; 6 - Śmierć Stalina; 7 - Wybór Karola Wojtyły na papieża; 8 - Wybuch II wojny światowej; 9 - Upadek komunizmu w Europie Środkowej i Wschodniej w latach 1989-1990

(%)

	1	2	3	4	5	6	7	8	9
Ogółem	7	29	13	24	9	6	58	28	36
Płeć									
Mężczyźni	6	28	13	26	7	7	52	30	39
Kobiety	7	30	12	23	10	6	64	26	34
Wiek									
18-24 lat	10	37	15	11	14	1	42	37	41
25-34	9	29	11	25	7	9	52	31	34
35-44	8	28	14	26	5	6	64	18	43
45-54	6	31	10	32	8	7	60	23	36
55-64	3	24	18	23	7	5	66	29	34
65 lat i więcej	4	25	10	26	11	7	64	30	27
Miejsce zamieszkania									
Wieś	8	26	10	23	6	7	61	30	37
Miasto do 20 tys.	6	29	12	26	7	7	67	28	27
20 - 100 tys.	4	30	14	23	12	3	56	24	43
101 - 500 tys.	7	31	17	25	12	5	51	32	33
501 tys. i więcej mieszk.	7	34	12	28	6	8	57	19	36
Wykształcenie									
Podstawowe	7	25	14	23	7	7	66	29	29
Zasadnicze zawodowe	8	27	13	24	11	8	61	25	42
Średnie	6	34	13	26	8	5	54	30	37
Wyższe	5	30	10	20	8	4	49	19	38
Grupa społ.-zaw. pracujący									
Kadra kier., inteligencja	5	27	13	17	13	3	51	23	45
Prac. umysł. niż. szczebla	5	33	11	30	5	7	59	24	33
Pracownicy fiz.- umysł.	14	22	20	25	8	7	49	28	38
Robotnicy wykwalifikowani	8	28	12	32	6	11	56	22	34
Robotnicy niewykwalifik.	4	33	19	20	8	2	73	29	28
Rolnicy	10	28	10	21	6	6	64	31	30
Pracujący na własny rach.	4	30	13	24	11	9	40	17	49
Bierni zawodowo									
Renciści	4	25	13	23	7	6	65	37	27
Emeryci	4	26	12	29	9	7	67	28	34
Uczniowie i studenci	13	40	9	9	12	0	34	37	44
Bezrobotni	4	42	6	20	6	4	58	27	43
Gospodynie domowe i inni	14	22	10	23	18	5	66	23	37
Pracuje w:									
inst. państw. publicznej	4	31	12	26	8	6	53	28	37
spółce właścicielei									
prywatnych i państwa	14	20	11	18	13	9	60	23	41
sekt. pryw. poza rolnict.	7	31	15	26	6	6	52	21	38
prywatnym gosp. rolnym	9	29	10	22	6	5	65	28	33
Dochody na jedną osobę									
Do 275 zł	10	28	12	23	8	4	64	23	38
276 - 399	7	31	12	23	7	11	61	25	43
400 - 549	8	28	11	23	7	7	62	30	32
550 - 799	4	25	13	33	8	7	53	28	38
Powyżej 799 zł	4	32	11	24	10	5	49	29	35
Ocena własnych war. mater.									
Złe	8	31	10	24	7	5	62	26	36
Średnie	6	27	13	26	9	8	63	27	34
Dobre	5	31	15	22	10	5	44	29	41
Udział w prakt. religijnych									
Kilka razy w tygodniu	9	17	9	31	9	3	69	28	40
Raz w tygodniu	7	29	10	27	9	7	64	28	36
1-2 razy w miesiącu	6	27	17	23	7	6	53	27	39
Kilka razy w roku	7	33	14	16	9	7	53	27	35
W ogóle nie uczestniczy	4	39	22	22	8	4	50	27	30
Poglądy polityczne									
Lewica	8	29	14	24	10	6	58	30	31
Centrum	7	28	13	23	9	8	60	26	41
Prawica	5	33	11	28	8	5	56	29	41
Trudno powiedzieć	6	26	13	22	7	5	59	25	28

Tabela 1 cd. 10 - Zrzucenie bomby atomowej na Hiroszimę; 11 - Dojście Hitlera do władzy w Niemczech; 12 - Podział świata na dwa przeciwstawne bloki (konferencje w Jałcie i Poczdamie, "żelazna kurtyna", "zimna wojna"); 13 - Rozgromienie Niemiec hitlerowskich w 1945 roku

	(%)					
	10	11	12	13	Pozostałe (łącznie)	Liczba osób
Ogółem	14	18	9	21	18	1089
Płeć						
Mężczyźni	15	17	10	19	21	516
Kobiety	13	18	9	22	15	573
Wiek						
18-24 lat	12	30	12	17	12	156
25-34	14	20	11	22	16	192
35-44	15	11	10	20	20	222
45-54	14	15	10	24	17	200
55-64	17	16	7	19	19	139
65 lat i więcej	10	17	5	21	21	180
Miejsce zamieszkania						
Wieś	12	18	6	22	16	401
Miasto do 20 tys.	14	17	11	25	18	128
20 - 100 tys.	17	18	9	21	19	213
101 - 500 tys.	14	15	11	17	18	210
501 tys. i więcej mieszk.	14	20	12	18	19	136
Wykształcenie						
Podstawowe	14	15	3	20	18	308
Zasadnicze zawodowe	14	17	6	25	13	251
Średnie	13	18	11	19	18	415
Wyższe	14	24	23	22	27	115
Grupa społ.-zaw. pracujący						
Kadra kier., inteligencja	8	19	22	20	25	91
Prac. umysł. niż. szczebla	13	21	12	20	20	119
Pracownicy fiz. - umysł.	20	22	11	22	7	62
Robotnicy wykwalifikowani	20	18	7	19	22	102
Robotnicy niewykwalifik.	10	11	3	19	16	35
Rolnicy	18	14	9	25	13	70
Pracujący na własny rach.	12	18	18	16	23	59
Bierni zawodowo						
Renciści	14	13	5	21	20	123
Emeryci	10	16	5	20	18	215
Uczniowie i studenci	14	31	16	14	9	63
Bezrobotni	14	16	3	27	15	90
Gospodynie domowe i inni	15	14	6	25	17	60
Pracuje w:						
inst. państw., publicznej	16	18	14	21	19	206
spółce właścicieli						
prywatnych i państwa	12	24	10	14	21	107
sekt. pryw. poza rolnict.	16	17	11	23	19	179
prywatnym gosp. rolnym	16	14	8	23	15	82
Dochody na jedną osobę						
Do 275 zł	17	18	4	22	16	151
276 - 399	7	24	6	20	13	126
400 - 549	15	16	10	18	21	250
550 - 799	17	17	14	20	16	181
Powyżej 799 zł	10	20	13	26	27	152
Ocena własnych war. mater.						
Złe	14	17	8	22	14	329
Średnie	14	17	8	22	19	494
Dobre	13	21	12	17	20	266
Udział w prakt. religijnych						
Kilka razy w tygodniu	9	12	7	21	22	66
Raz w tygodniu	12	17	6	20	17	568
1-2 razy w miesiącu	13	17	12	21	18	182
Kilka razy w roku	18	20	15	23	14	183
W ogóle nie uczestniczy	22	24	9	22	27	90
Poglądy polityczne						
Lewica	18	18	9	20	18	254
Centrum	15	17	10	22	16	320
Prawica	10	21	12	19	18	289
Trudno powiedzieć	11	15	3	23	19	222

Tabela 2. Wpływ których z tych osób na losy świata był największy, niezależnie od tego, czy był to wpływ dobry czy zły?

(%)

	Nikita Chruszczow	Winston Churchill	Mahatma Gandhi	Michaił Gorbaczow	Adolf Hitler	Włodzimierz Lenin	Mao Tse-tung	Jan Paweł II	Ronald Reagan
Ogółem	1	5	4	21	69	19	1	77	11
Płeć									
Mężczyźni	1	5	4	24	70	23	1	75	11
Kobiety	1	5	4	18	68	15	1	79	11
Wiek									
18-24 lat	2	8	4	7	83	16	2	71	7
25-34	1	3	4	24	76	19	1	75	12
35-44	1	7	5	19	68	22	1	77	11
45-54	1	3	5	28	64	17	0	82	14
55-64	3	6	2	26	69	20	0	75	9
65 lat i więcej	1	4	5	20	58	19	1	79	10
Miejsce zamieszkania									
Wieś	1	2	3	22	67	16	0	78	9
Miasto do 20 tys.	2	4	6	31	62	13	0	83	12
20 - 100 tys.	2	9	5	19	67	20	0	78	14
101 - 500 tys.	1	7	4	17	80	23	2	70	9
501 tys. i więcej mieszk.	1	4	5	18	67	24	2	76	13
Wykształcenie									
Podstawowe	1	3	3	18	63	16	0	79	10
Zasadnicze zawodowe	2	6	4	25	64	16	0	81	12
Średnie	1	6	4	18	76	19	1	76	12
Wyższe	0	5	9	29	71	32	3	65	7
Grupa społ.-zaw. pracujący									
Kadra kier., inteligencja	0	4	5	31	71	31	2	67	7
Prac.umysł.niż.szczebła	0	6	5	17	77	18	2	83	14
Pracownicy fiz.-umysł.	0	5	0	12	78	19	0	73	19
Robotnicy wykwalifikowani	4	4	7	32	68	17	0	79	11
Robotnicy niewykwalifik.	0	2	3	9	64	15	0	73	4
Rolnicy	2	4	2	33	62	11	0	79	26
Pracujący na własny rach.	0	3	6	10	79	29	3	64	8
Bierni zawodowo									
Renciści	1	5	4	18	59	16	0	76	7
Emeryci	0	5	4	23	63	19	1	81	11
Uczniowie i studenci	4	13	4	6	85	20	2	57	4
Bezrobotni	0	2	6	20	67	18	0	84	11
Gospodynie domowe i inni	7	7	0	24	72	12	0	87	8
Pracuje w:									
inst. państw., publicznej	0	7	5	24	71	21	1	77	13
spółce właścicielei									
prywatnych i państwa	0	0	5	21	78	29	0	78	9
sekt. pryw. poza rolnict.	2	6	4	18	72	16	1	69	13
prywatnym gosp. rolnym	2	4	1	30	62	17	0	79	22
Dochody na jedną osobę									
Do 275 zł	1	7	1	17	67	19	0	85	10
276 - 399	2	5	2	18	80	20	0	78	8
400 - 549	1	4	4	25	70	15	0	77	10
550 - 799	1	2	7	18	70	24	1	78	12
Powyżej 799 zł	2	9	4	26	68	24	2	78	11
Ocena własnych war. mater.									
Złe	2	5	5	22	64	18	0	79	11
Średnie	1	4	5	23	68	19	0	80	11
Dobre	1	7	2	16	78	19	3	67	9
Udział w prakt. religijnych									
Kilka razy w tygodniu	0	3	5	23	68	21	1	82	10
Raz w tygodniu	2	4	4	21	68	16	0	82	10
1-2 razy w miesiącu	1	2	3	18	69	22	2	73	11
Kilka razy w roku	0	11	5	24	68	21	1	75	14
W ogóle nie uczestniczy	2	6	2	20	80	22	0	52	10
Poglądy polityczne									
Lewica	2	5	2	30	69	22	1	71	12
Centrum	1	6	6	22	72	19	1	81	10
Prawica	2	5	4	17	77	23	1	75	10
Trudno powiedzieć	1	3	4	14	55	8	0	79	13

Tabela 2 cd.

(%)

	Franklin Roosevelt	Józef Stalin	Lech Wałęsa	Trudno powiedzieć	Liczba osób
Ogółem	4	35	24	2	1087
Płeć					
Mężczyźni	4	37	21	2	515
Kobiety	3	32	28	2	572
Wiek					
18-24 lat	7	44	14	3	156
25-34	3	39	18	0	191
35-44	5	33	27	1	222
45-54	3	29	30	1	200
55-64	1	39	26	2	138
65 lat i więcej	2	28	30	5	180
Miejsce zamieszkania					
Wieś	2	33	23	4	401
Miasto do 20 tys.	3	39	28	0	128
20 - 100 tys.	6	33	23	1	213
101 - 500 tys.	2	34	25	0	209
501 tys.i więcej mieszk.	7	39	27	2	135
Wykształcenie					
Podstawowe	1	30	28	5	308
Zasadnicze zawodowe	3	32	29	2	250
Średnie	3	37	22	0	415
Wyższe	5	42	18	0	115
Grupa społ.-zaw. pracujący					
Kadra kier., inteligencja	8	40	20	0	91
Prac. umysł. niż. szczebla	3	33	22	0	119
Pracownicy fiz. - umysł.	2	44	24	0	62
Robotnicy wykwalifikowani	5	35	24	1	102
Robotnicy niewykwalifik.	0	22	30	7	35
Rolnicy	3	24	21	4	70
Pracujący na własny rach.	4	52	17	0	57
Bierni zawodowo					
Renciści	2	35	33	6	123
Emeryci	2	32	29	2	215
Uczniowie i studenci	12	48	16	2	63
Bezrobotni	3	28	23	3	90
Gospodynie domowe i inni	0	29	23	0	60
Pracuje w:					
inst. państw., publicznej	5	36	22	0	205
spółce właścicieli					
prywatnych i państwa	3	37	22	0	107
sekt. pryw. poza rolnict.	5	42	22	2	177
prywatnym gosp. rolnym	3	23	19	5	82
Dochody na jedną osobę					
Do 275 zł	4	31	19	1	150
276 - 399	2	39	24	1	126
400 - 549	3	34	26	2	250
550 - 799	5	37	20	3	181
Powyżej 799 zł	4	33	28	0	152
Ocena własnych war. mater.					
Złe	3	29	21	3	328
Średnie	2	34	29	2	494
Dobre	7	43	21	1	266
Udział w prakt. religijnych					
Kilka razy w tygodniu	1	28	32	1	64
Raz w tygodniu	4	32	26	2	568
1-2 razy w miesiącu	2	35	26	4	182
Kilka razy w roku	1	37	19	0	182
W ogóle nie uczestniczy	13	48	17	2	90
Poglądy polityczne					
Lewica	6	39	22	1	253
Centrum	3	39	22	0	320
Prawica	4	35	29	0	289
Trudno powiedzieć	2	23	25	7	222

Tabela 3. Wkraczamy w ostatni rok XX wieku. Jakie, Pana(i) zdaniem, największe nieszczęścia, zagrożenia, plagi, przyniósł światu wiek XX? 1 - Kryzysy gospodarcze; 2 - Dewastację środowiska naturalnego, zanieczyszczenie powietrza, wody, gleby; 3 - Broń atomowa; 4 - Ludobójstwo (dążenie do zagłady wielkich grup ludzi - narodów, klas społecznych), obozy koncentracyjne, łagry, gułagi; 5 - Narkotyki; 6 - Ustroje totalitarne (faszyzm, komunizm); 7 - Wojny; 8 - Przystępczość

(%)

	1	2	3	4	5	6	7	8
Ogółem	15	32	34	35	49	9	42	37
Płeć								
Mężczyźni	15	34	36	38	47	10	45	35
Kobiety	15	31	33	33	52	7	40	39
Wiek								
18-24 lat	13	31	40	41	53	9	39	27
25-34	15	33	33	32	41	12	43	35
35-44	14	35	35	33	51	9	39	40
45-54	20	36	26	30	57	9	39	41
55-64	17	30	36	38	51	6	43	41
65 lat i więcej	12	27	38	40	42	5	52	40
Miejsce zamieszkania								
Wieś	15	28	39	38	52	4	46	42
Miasto do 20 tys.	14	36	34	36	47	10	41	30
20 - 100 tys.	18	30	32	32	41	11	45	39
101 - 500 tys.	17	34	25	27	53	12	38	33
501 tys. i więcej mieszk.	9	40	39	42	49	11	36	36
Wykształcenie								
Podstawowe	13	25	37	36	51	4	48	40
Zasadnicze zawodowe	15	28	36	32	53	5	48	42
Średnie	17	61	31	37	48	13	35	36
Wyższe	15	61	31	36	40	17	36	19
Grupa społ.-zaw. pracujący								
Kadra kier., inteligencja	24	59	27	38	39	17	27	22
Prac.umysł.niż.szczebla	17	40	31	31	44	10	34	41
Pracownicy fiz.- umysł.	19	31	27	32	63	12	37	40
Robotnicy wykwalifikowani	16	38	41	31	44	7	47	38
Robotnicy niewykwalifik.	4	27	50	33	57	1	56	41
Rolnicy	17	30	34	44	56	4	45	40
Pracujący na własny rach.	22	34	36	37	37	11	28	30
Bierni zawodowo								
Renciści	11	24	37	34	58	5	53	38
Emeryci	14	31	35	37	44	7	45	44
Uczniowie i studenci	7	34	42	44	44	19	33	23
Bezrobotni	16	22	29	37	49	8	51	34
Gospodynie domowe i inni	16	35	30	30	54	9	37	39
Pracuje w:								
inst. państw., publicznej	18	41	30	27	52	8	38	40
spółce właścicieli								
prywatnych i państwa	25	32	35	39	34	14	39	29
sekt. pryw. poza rolnict.	12	39	38	35	52	9	40	38
prywatnym gosp. rolnym	17	31	30	43	56	4	38	44
Dochody na jedną osobę								
Do 275 zł	18	33	33	33	55	2	45	35
276 - 399	15	27	38	31	56	7	43	46
400 - 549	14	29	36	29	52	9	45	38
550 - 799	14	39	33	38	47	10	38	44
Powyżej 799 zł	16	39	26	39	39	14	37	32
Ocena własnych war. mater.								
Złe	16	30	38	33	51	5	44	38
Średnie	14	30	34	35	49	8	44	41
Dobre	17	40	29	39	48	15	36	30
Udział w prakt. religijnych								
Kilka razy w tygodniu	15	28	24	41	55	3	34	47
Raz w tygodniu	16	30	35	34	49	10	43	38
1-2 razy w miesiącu	12	32	37	33	46	8	49	37
Kilka razy w roku	15	42	35	35	50	10	40	39
W ogóle nie uczestniczy	14	30	32	41	50	4	40	25
Poglądy polityczne								
Lewica	17	33	42	37	44	6	42	41
Centrum	10	38	33	35	52	7	42	35
Prawica	16	31	30	40	46	16	40	36
Trudno powiedzieć	19	26	31	28	55	4	46	38

Tabela 3 cd. 9 - Rasizm; 10 - AIDS; 11 - Rozkład rodziny; 12 - Klęski głodu; 13 - Upadek moralności i obyczajów;
14 - Konflikty wewnętrzne (etniczne, religijne) w wielu krajach, nacjonalizm; 15 - Terroryzm;
16 - Szerzenie się konsumpcyjnego stylu życia

(%)

	9	10	11	12	13	14	15	16
Ogółem	3	47	7	25	13	11	20	3
Płeć								
Mężczyźni	3	46	5	22	11	12	20	3
Kobiety	3	48	10	27	14	9	20	3
Wiek								
18-24 lat	4	54	4	23	9	11	19	3
25-34	4	56	8	28	11	9	18	5
35-44	1	51	8	24	11	16	20	2
45-54	4	44	6	22	14	11	27	1
55-64	1	43	8	18	15	11	15	2
65 lat i więcej	2	30	9	30	16	5	17	4
Miejsce zamieszkania								
Wieś	1	50	6	28	10	7	14	2
Miasto do 20 tys.	2	48	5	27	11	5	26	3
20 - 100 tys.	3	47	10	21	14	16	16	2
101 - 500 tys.	4	46	9	23	18	14	27	5
501 tys.i więcej mieszk.	4	38	7	21	10	12	26	2
Wykształcenie								
Podstawowe	2	46	8	30	12	5	17	0
Zasadnicze zawodowe	5	49	5	25	10	9	20	1
Średnie	1	48	8	22	15	14	21	5
Wyższe	5	34	9	13	15	18	26	9
Grupa społ.-zaw. pracujący								
Kadra kier., inteligencja	3	39	12	15	14	14	22	7
Prac.umysł.niż.szczebła	1	58	8	23	12	18	18	5
Pracownicy fiz.-umysł.	2	57	4	23	10	10	21	1
Robotnicy wykwalifikowani	2	45	4	22	8	13	22	3
Robotnicy niewykwalifik.	6	42	5	21	5	14	17	0
Rolnicy	6	56	6	24	8	4	13	4
Pracujący na własny rach.	6	50	9	27	6	23	19	8
Bierni zawodowo								
Renciści	3	42	9	27	8	8	19	0
Emeryci	1	34	9	24	21	6	17	5
Uczniowie i studenci	4	46	10	20	16	12	23	3
Bezrobotni	1	55	4	30	13	9	25	1
Gospodynie domowe i inni	0	46	9	32	16	5	27	1
Pracuje w:								
inst. państw., publicznej	3	49	6	25	12	15	24	3
spółce właścicieli								
prywatnych i państwa	2	52	6	20	11	18	23	2
sekt. pryw. poza rolnict.	3	50	8	19	7	12	17	5
prywatnym gosp. rolnym	6	54	8	24	9	9	12	3
Dochody na jedną osobę								
Do 275 zł	1	51	6	34	8	8	21	1
276 - 399	2	48	9	23	12	4	23	3
400 - 549	1	46	7	28	17	9	18	3
550 - 799	5	47	8	15	13	10	21	1
Powyżej 799 zł	3	42	10	22	14	22	22	6
Ocena własnych war. mater.								
Złe	1	47	7	27	12	10	18	2
Średnie	3	48	7	23	12	10	20	3
Dobre	3	43	8	23	13	12	21	3
Udział w prakt. religijnych								
Kilka razy w tygodniu	3	50	7	26	17	14	18	3
Raz w tygodniu	2	45	10	26	14	10	20	3
1-2 razy w miesiącu	3	49	5	23	7	12	21	2
Kilka razy w roku	3	46	4	20	12	9	19	2
W ogóle nie uczestniczy	3	55	5	25	14	14	25	4
Poglądy polityczne								
Lewica	0	50	5	20	11	12	18	3
Centrum	6	51	5	28	12	12	19	3
Prawica	1	39	11	24	14	11	22	4
Trudno powiedzieć	2	46	8	27	12	7	20	1

Tabela 3 cd. 17 - Groźbę przeludnienia, zbyt duży przyrost naturalny w wielu krajach;
18 - Laicyzację życia, odejście od religii

(%)

	17	18	Inne	Trudno powiedzieć	Liczba osób
Ogółem	1	2	1	1	1097
Płeć					
Mężczyźni	1	3	1	0	520
Kobiety	1	2	0	1	577
Wiek					
18-24 lat	2	1	1	0	157
25-34	0	4	1	0	194
35-44	2	3	0	0	229
45-54	1	2	1	0	211
55-64	0	4	0	0	118
65 lat i więcej	0	2	1	3	188
Miejsce zamieszkania					
Wieś	0	3	0	1	406
Miasto do 20 tys.	1	2	0	0	130
20 - 100 tys.	1	2	2	0	205
101 - 500 tys.	3	1	0	1	206
501 tys.i więcej mieszk.	1	4	1	1	150
Wykształcenie					
Podstawowe	1	2	0	2	335
Zasadnicze zawodowe	1	2	1	0	287
Średnie	1	3	1	0	379
Wyższe	3	2	0	0	96
Grupa społ.-zaw. pracujący					
Kadra kier., inteligencja	6	3	0	0	59
Prac. umysł. niż. szczebla	1	2	0	0	110
Pracownicy fiz.- umysł.	1	1	0	0	108
Robotnicy wykwalifikowani	4	2	1	0	87
Robotnicy niewykwalifik.	0	2	0	0	50
Rolnicy	0	4	0	0	54
Pracujący na własny rach.	0	9	1	0	55
Bierni zawodowo					
Renciści	1	1	0	1	140
Emeryci	0	3	1	2	201
Uczniowie i studenci	2	2	0	0	55
Bezrobotni	0	1	1	1	113
Gospodynie domowe i inni	0	2	3	1	61
Pracuje w:					
inst. państw., publicznej	0	3	0	0	186
spółce właścicieli					
prywatnych i państwa	3	1	0	0	91
sekt. pryw. poza rolnict.	3	3	1	0	200
prywatnym gosp. rolnym	0	4	0	0	67
Dochody na jedną osobę					
Do 275 zł	0	3	1	1	157
276 - 399	2	3	1	0	109
400 - 549	0	3	1	1	281
550 - 799	1	1	0	1	161
Powyżej 799 zł	3	2	0	0	158
Ocena własnych war. mater.					
Złe	1	2	0	1	365
Średnie	1	3	1	0	476
Dobre	2	2	0	1	255
Udział w prakt. religijnych					
Kilka razy w tygodniu	0	6	1	0	74
Raz w tygodniu	0	3	1	0	571
1-2 razy w miesiącu	2	1	0	2	160
Kilka razy w roku	1	1	1	1	207
W ogóle nie uczestniczy	5	0	1	1	84
Poglądy polityczne					
Lewica	1	2	0	0	273
Centrum	1	1	0	0	312
Prawica	1	5	1	0	274
Trudno powiedzieć	1	2	0	2	237